

عامل‌های مؤثر بر مقدار مشارکت زنان روستایی گرمسار در فعالیت‌های

روستایی

امیر نعیمی^{۱*}، پریسا نجفلو^۲، نفیسه صلاحی مقدم^۲ و سیده شیرین گلباز^۲

تاریخ دریافت: ۹۵/۸/۱۰ تاریخ پذیرش: ۹۶/۱/۱۸

چکیده

با توجه به این‌که زنان روستایی نقش و سهمی قابل‌توجه در فعالیت‌های کشاورزی و غیر کشاورزی در مناطق روستایی دارند، لذا هدف از انجام این پژوهش توصیفی - همبستگی، بررسی عوامل مؤثر بر مقدار مشارکت زنان روستایی گرمسار در فعالیت‌های روستایی بود. پژوهش به روش پیمایشی انجام شد. جامعه آماری مورد مطالعه زنان روستایی در گرمسار بودند (N= ۱۶۰۰). حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران بدست آمد (n= ۱۳۴). روش نمونه‌گیری مورد استفاده، طبقه‌ای تناسبی بود. ابزار پژوهش پرسش‌نامه محقق ساخته بود. روایی ابزار پژوهش به وسیله پانلی از متخصصان تأیید شد. برای تعیین پایایی پرسش‌نامه، آزمون مقدماتی انجام گرفت و مقدار آلفای کرونباخ بین ۰/۷۲ تا ۰/۸۴ بدست آمد. نتایج آمار توصیفی نشان دادند که مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای کشاورزی (میانگین: ۳/۲۴) بیش‌تر از کارهای غیر کشاورزی (میانگین: ۱/۹۹) می‌باشد و زنان روستایی نگرش موافقی نسبت به مشارکت در کارهای روستایی دارند. نتایج رگرسیون چندگانه نشان دادند که متغیر سابقه تأهل، توانست ۲۸ درصد از تغییرات مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای کشاورزی را تبیین کند. همچنین، متغیرهای سن، سابقه تأهل و نقش زنان در کارهای خانه‌داری توانستند ۲۳ درصد از تغییرات مشارکت زنان روستایی را در کارهای غیر کشاورزی تبیین کنند.

واژه‌های کلیدی: کارهای روستایی، زنان روستایی، مشارکت، روستا، گرمسار.

^۱ - استادیار، گروه ترویج، توسعه و ارتباطات روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه زنجان.

^۲ - دانشجویان دکتری رشته ترویج و آموزش، کشاورزی دانشگاه زنجان.

*- نویسنده مسئول مقاله: a.naeimi@znu.ac.ir

پیشگفتار

دست‌یابی به توسعه و رشد اقتصادی، که از هدف‌های بزرگ کشورها بشمار می‌رود، نیازمند برنامه‌های توسعه است. در برنامه‌های توسعه باید اولویت اصلی را به توسعه منابع انسانی داد. زنان نیمی از مشارکت کنندگان در فرایندهای اجتماعی و اقتصادی در هر جامعه‌ای هستند. در این راستا باید بخشی از سهم سرمایه‌گذاری دولت در توسعه منابع انسانی به زنان، تخصیص یابد. (Sharifi et al., 2015). بیش‌تر نظریه‌پردازان توسعه بر این باورند که منابع انسانی هر جامعه‌ای عامل تعیین‌کننده خصوصیت و روند توسعه اجتماعی و اقتصادی آن جامعه است. زنان به‌عنوان نیمی از جمعیت انسانی نه تنها موضوع و هدف هر نوع برنامه توسعه‌ای هستند، بلکه عاملی مهم در پیشبرد اهداف توسعه اقتصادی و اجتماعی جامعه نیز می‌باشند (Azami & Sorosh Mehr, 2010). جهت‌گیری توسعه منابع انسانی در کارهای زنان نیز باید از افزایش کارایی نیروی کار زنان فراتر رود و رشد اجتماعی، فرهنگی و سیاسی آنان را در فرایند توسعه در برگیرد. بنابراین، رسیدن به هدف مهم توسعه، یعنی توسعه انسانی، هنگامی ممکن می‌شود که به عامل نیروی انسانی اعم از مرد و زن به گونه هم‌زمان و یکسان توجه شود (Pasban, 2006). زنان همواره از تولیدکنندگان عمده غذا و درآمد برای خانواده‌های‌شان هستند و تولید مهمی از محصولات کشاورزی در جهان بویژه کشورهای در حال توسعه بر عهده آن‌هاست (Jamshidi & Karami, 2003).

در جوامع توسعه یافته و در حال توسعه، مشارکت زنان را به‌عنوان نیمی از نیروی کار موجود، نمی‌توان نادیده گرفت. بر اساس گزارش F.A.O به کنگره امنیت غذایی، زنان در دهه اخیر به طور میانگین، ۵۰ درصد از تولیدات بخش کشاورزی را بر عهده داشتند زیرا آن‌ها در همه مراحل تولید محصولات کشاورزی و تولیدات دامی و روی هم رفته، تمامی کارهای، دوشادوش مردان فعالیت می‌کنند (Ganbari et al., 2012). بانک جهانی در گزارش‌های خود نیمی از نیروی کار کشاورزی را در اختیار جمعیت زنان بیان کرده و زنان را مسئول آماده‌سازی غذای دو سوم جمعیت جهان اعلام کرده است (Azami & Sorosh Mehr, 2010). با توجه به آمار ارایه شده به وسیله سازمان ملل در سال ۲۰۰۹، در کشور ایران مقدار مشارکت زنان و مردان در بخش‌های گوناگون اقتصادی به ترتیب ۲۳ و ۷۷ درصد است. این در حالی است که مقدار مشارکت در بخش کشاورزی برای زنان ۳۴ درصد و برای مردان نیز ۲۳ درصد است (همان). البته، این جمعیت در برخی کشورها به بیش از ۸۰ درصد نیروی فعال بخش کشاورزی بالغ می‌شود (Tabatabaiyan & Ajili, 2008). این در حالی است که زنان، فقط حدود یک دهم درآمد جهانی را دریافت می‌کنند و کم‌تر از ۱ درصد از زمین‌های جهانی به زنان تعلق دارد (Hejazi et al., 2011).

از اوایل دهه ۱۹۷۰ میلادی نیز رویکردهای مشارکتی در توسعه مورد توجه قرار گرفته است و به مشارکت به‌عنوان وسیله‌ای برای رسیدن به توسعه پایدار و هم هدف توسعه اهمیت داده شد

(Zarafshani et al., 2009). فرآیند کمک به مردم روستایی از راه اولویت‌بندی نیازهای‌شان، مشارکت بیش‌تر آن‌ها، ایجاد عدالت اجتماعی و تضمین امنیت و سلامتی آن‌ها بویژه زنان، همگی در راستای فرآیند توسعه پایدار است (SARDF, 2005). مشارکت فرآیندی است جمعی که افراد دخیل در آن به‌صورت آگاهانه، آزادانه برای رسیدن به هدف تلاش می‌نمایند (Alibeigi & Golabi, 2013). در این زمینه رهیافت‌های مشارکت زنان روستایی در کارهای زندگی‌شان، بویژه در فعالیت‌های جمعی، رهیافت بسیار مناسبی برای کاهش فقر بشمار می‌آید (Azami & Sorosh, 2010). مشارکت زنان در کارهای، به مفهوم دخالت آنان در تصمیم‌گیری‌ها و ایجاد شرایطی است که توانایی‌های فطری و طبیعی آنان را شکوفا نموده و باعث بالا رفتن راندمان کار می‌شود (Rustayi, 2005). با وجود فعالیت‌های فراوان زنان در جوامع روستایی، به گونه معمول نقش آنان در زمینه فعالیت‌های تولیدی و اقتصادی به فراموشی سپرده می‌شود. بنابراین، توجه به زنان و مشارکت آنان در فعالیت‌های روستایی که سبب توسعه روستایی می‌شود، امری ضروری به نظر می‌رسد (Anabestani et al., 2012) و فعالیت‌های پژوهشی نیز در این راستا انجام گرفته است.

نتایج پژوهش ایزدی و همکاران (Izadi et al., 2016) نشان داده که مؤلفه‌های اقتصادی، اجتماعی فرهنگی، فردی- حرفه‌ای و نهادی- مدیریتی در مجموع ۷۶ درصد از تغییرات مشارکت زنان در مشاغل خانگی را تبیین می‌کند. یافته‌های پژوهش قنبری و همکاران (Ghanbari et al., 2016) نشان داده بین نوع روابط خانواده، اعتماد اجتماعی، استفاده از رسانه‌های داخلی و سن با مشارکت زنان روستایی در کارهای خانوادگی و اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌دار و با باور گرایبی فرهنگی مرتبط با جنسیت رابطه منفی دارد، اما بین پایگاه اقتصادی خانوار و مشارکت زنان روستایی ارتباط معناداری مشاهده نشد. نتایج پژوهش دیگری نیز (Sadr muosavi et al., 2016) نشان دادند که متغیرهای تحصیلات، وضعیت تأهل و سطح درآمد به‌عنوان موانع مداخله‌گر در اشتغال زنان روستایی شناخته شده است. انعطاف‌پذیری زنان در برابر مانع مهم فردی و خانوادگی، تغییر آداب و ارزش‌های اجتماعی را در پی داشته است. با تغییر آداب و ارزش‌ها و سنن اجتماعی و هم‌چنین، تغییر شیوه زندگی، زنان روستایی جامعه مورد مطالعه، از زندگی در روستا روی‌گردان شده و به شهرها مهاجرت می‌کنند.

نتایج پژوهش احمدپور و همکاران (Ahmadpoor et al., 2014) نشان دادند که ویژگی‌های اقتصادی، سطح تحصیلات، عوامل نگرشی، سن و مقدار استفاده از منابع داده‌ای ۳۷ درصد از تغییرات مقدار مشارکت زنان در فعالیت‌های غیر کشاورزی را تبیین می‌کند. نتایج بدست آمده از پژوهش‌های علی‌بیگی و گلایی (Alibeigi & Golabi, 2013) در زمینه مشارکت زنان روستایی در تعاونی‌ها، عوامل مؤثر بر مشارکت زنان در تعاونی‌ها در چهار دسته نهادی، فردی- شخصیتی و اجتماعی- فرهنگی و اقتصادی تقسیم می‌کند. سواری و همکاران (Savari et al., 2013) در پژوهش

خود در زمینه بررسی نگرش زنان روستایی شهرستان دیواندره نسبت به اشتغال در فعالیت‌های صنایع‌دستی به این نتیجه دست یافتند که بیش‌تر زنان مورد مطالعه نگرش مساعدی نسبت به اشتغال در بخش صنایع تبدیلی ندارند. عنابستانی و همکاران (Anabustani et al., 2012) نیز، در پژوهش‌های خود نشان داده‌اند که رابطه معنی‌داری بین سن، درآمد ماهیانه و انواع مشارکت زنان روستایی وجود دارد.

نتایج پژوهش قنبری و همکاران (Ganbari et al., 2012) در شناخت عامل‌های مؤثر بر مقدار مشارکت زنان در بخش کشاورزی نشان دادند که زنان روستایی در کارهای اجتماعی و اقتصادی مشارکت زیادی دارند. زنان، از نظر تعامل اجتماعی تقریباً ۲۵ درصد از زنان در تصمیم‌گیری‌های مجامع و تشکل‌ها دارای نقشی مؤثر بوده‌اند. زنان به طور میانگین ۷۵ درصد در کارهای زراعی، ۶۳ درصد در بخش دامداری، ۴۸ درصد در بخش صنایع‌دستی، ۳۲ درصد در بخش تولید گلخانه‌ای، ۷۶ درصد در بخش پرورش ماهیان، ۴۵ درصد در بخش پرورش زنبورعسل و ۷۱ درصد در بخش پرورش ماهی قزل‌آلا مشارکت داشته‌اند. افزون بر این، بین متغیرهای تعداد دام، میزان مالکیت، شرکت در کلاس‌های آموزشی، بعد خانوار و سن با میزان مشارکت رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. مهم‌ترین موانع مشارکت زنان نیز وضعیت تأهل، ممانعت مردان و تخصصی نبودن آموزش‌ها بوده است.

حجازی و همکاران (Hejazi et al., 2010) در بررسی عامل‌های ارتباطی تأثیرگذار بر مشارکت زنان روستایی در فعالیت‌های پس از برداشت محصولات کشاورزی به این نتایج دست یافتند که مهم‌ترین عامل‌های ارتباطی منابع و داده‌های محلی می‌باشند. نتایج تحلیل همبستگی نشان دادند که رابطه‌ای مثبت و معنی‌دار بین متغیر وابسته مشارکت و میزان استفاده از داده‌ها و منابع ارتباطی شامل منابع ارتباطی سازمانی و رسانه‌های جمعی وجود دارد. نتایج پژوهش علی بیگی و بنی عامریان (Alibeygi & Bniameriyan, 2009) نشان می‌دهند که مقدار مشارکت زنان روستایی در برنامه‌های آموزشی ترویجی کم‌تر از میانگین است. تماس زیاد با مروجان، افزایش تولید و درآمد، خوشنودی از برنامه‌های آموزشی ترویجی گذشته و علاقه‌مند بودن به کشاورزی، از مهم‌ترین دلایل مشارکت است. بر پایه تحلیل رگرسیون، سطح تحصیلات، سن، و سطح تحصیلات همسر، از عامل‌های مؤثر بر میزان مشارکت زنان روستایی در برنامه‌های آموزشی ترویجی‌اند. ویسی و بادسار (Veysi & Badsar, 2006) در پژوهش خود نشان دادند که مقدار مشارکت زنان در فعالیت‌های اقتصادی و مالی پایین است، اما مشارکت زیادی در کارهای کشاورزی و دامپروری دارند. وثوقی و آقابین (Vosogi & Agabin, 2005) در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که رابطه‌ای منفی و معنی‌دار بین سن و تأهل زنان با مشارکت اجتماعی آن‌ها وجود دارد. هم‌چنین، به این نتیجه رسیده‌اند که هر چه مقدار استفاده از کانال‌های ارتباطی بیش‌تر باشد، مشارکت نیز افزایش می‌یابد.

فردوشی و همکاران (Ferdoushi et al., 2011) در پژوهش خود در بنگلادش نشان دادند که نگرش زنان روستایی نسبت به فعالیتهای غیر زراعی نامساعد می‌باشد، این پژوهشگران علت این امر را پایین بودن درآمدهای این فعالیتهای و نبود حمایت‌های دولتی می‌دانند. آهی راثو و ساداوات (Ahirrao & Sadavarte, 2010) در مطالعه خود به این نتیجه دست یافتند که زنان روستایی نگرش منفی نسبت به فعالیتهای غیر کشاورزی در منطقه جالنا دارند و به این نتیجه رسیدند که علت منفی بودند دیدگاه روستاییان تعداد فرزندان زیاد، نبود روحیه خطرپذیری و دریافت نکردن آموزش‌های مناسب در این زمینه است. بل و شارم (Bala & Sharam, 2008) در پژوهش خود به مطالعه نقش زنان در فعالیتهای کشاورزی پرداخته است. نتایج نشان دادند که برای افزایش مشارکت زنان مورد مطالعه، نیاز به آموزش از راه مروجان زن و تماس با تعاونی‌ها و سازمان‌های محلی می‌تواند مقدار مشارکت آن‌ها در فعالیتهای کشاورزی پرداخته است. نتایج نشان دادند که برای افزایش مشارکت زنان مورد مطالعه، نیاز به آموزش از راه مروجان زن و تماس با تعاونی‌ها و سازمان‌های محلی می‌تواند مقدار مشارکت آن‌ها در فعالیتهای کشاورزی را افزایش دهد. ایدریسا و همکاران (Idrisa et al., 2007) در پژوهش خود در زمینه مشارکت زنان در تعاونی‌های کشاورزی در نیجریه نشان دادند که بین سن، تحصیلات و شغل زنان و مقدار مشارکت آنان در تعاونی‌ها تفاوت معنادار وجود دارد و همچنین، رابطه‌ای معنادار بین متغیرهای اجتماعی-اقتصادی و مشارکت زنان وجود دارد. گیل و همکاران (Gill et al., 2007) در پژوهش خود به این نتیجه رسیده‌اند که زنان روستایی در فعالیتهای کاشت، داشت و برداشت درگیر می‌باشند و تا زمانی که به پایگاه طبقاتی پایین‌تری تعلق دارند، بیش‌تر به کشاورزی می‌پردازند. از نظر شاه و خان (Shah & Khan, 2004) زنان در مناطق روستایی پاکستان مشارکت فعالی را در فعالیتهای کشاورزی از مرحله کاشت تا برداشت محصولات کشاورزی دارند. حتی زنان در بسیاری از موارد وقت بیش‌تری را نسبت به مردان در این رابطه اختصاص می‌دهند که انجام این فعالیت افزون بر فعالیتهای روزمره آن‌ها می‌باشد. تانسل (Tansel, 2002) در پژوهش‌های خود نشان می‌دهد که در طول فرآیند توسعه اقتصادی در روستاها و با ایجاد تشکلهای بیش‌تر (تعاونی‌ها، مراکز صنایع‌دستی، قالی‌بافی و...) زمینه مناسب برای رفع موانع اشتغال زنان روستایی نیز فراهم می‌گردد. چیپا (Chippa, 1994) نیز طی مطالعات خود بیان می‌کند که زنان روستایی فعالانه در کارهای کشاورزی فعالیت دارند.

با وجود نقش فعال زنان روستایی در فعالیتهای کشاورزی متأسفانه هنوز هم فاکتورهای فرهنگی - اجتماعی و سنتی آن‌ها را در محدودیت نگه داشته است و این عامل‌ها در جلب مشارکت آن‌ها نقش دارد (Khezerloo, 2005). در واقع، زنان روستایی نقش مهمی را در تصمیم‌گیری‌های خانوادگی - اجتماعی و اقتصادی جامعه دارا می‌باشند (Christy & Thirunavukkara, 2002). با توجه به نقش مهم مشارکت زنان در توسعه فعالیتهای روستای این تحقیق قصد دارد عامل‌های مؤثر بر میزان مشارکت زنان روستایی شهر گرمسار را در فعالیتهای کشاورزی و غیر کشاورزی مورد بررسی قرار دهد.

- در این پژوهش، رسیدن اهداف اختصاصی زیر لازم به نظر می‌رسد:
- توصیف ویژگی‌های فردی زنان روستایی مورد مطالعه؛
  - توصیف مقدار مشارکت زنان در فعالیت‌های کشاورزی و غیر کشاورزی؛
  - توصیف نگرش زنان روستایی نسبت به مشارکت در کارهای روستایی؛
  - توصیف اهمیت نقش زنان در کارهای خانه‌داری و منابع داده‌ای مورد استفاده در مقدار مشارکت آن‌ها؛
  - همبستگی بین متغیرهای پژوهش و مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای کشاورزی و غیر کشاورزی و
  - پیش‌بینی معادله رگرسیونی مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای کشاورزی و غیر کشاورزی.

ابزار و روش پژوهش

این پژوهش از نوع پژوهش‌های توصیفی - همبستگی است که با استفاده از ابزار پرسش‌نامه به روش پیمایشی انجام شد. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش زنان روستایی شهرستان گرمسار بودند که با استفاده از فرمول کوکران ۱۳۴ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند ($N=160$) و روش نمونه‌گیری مورد استفاده نیز طبقه‌ای تناسبی بود ($n=134$). برای گردآوری داده‌ها از جامعه مورد مطالعه پرسش‌نامه‌ای در سه بخش تدوین گردید. بخش نخست که از دو زیر بخش تشکیل شده بود، مقدار مشارکت زنان روستایی را در کارهای کشاورزی (۱۰ گویه) و غیر کشاورزی (نه گویه) در چارچوب طیف لیکرت پنج قسمتی (۱: خیلی کم، ۲: کم، ۳: متوسط، ۴: زیاد، ۵: خیلی زیاد) مورد سنجش قرار داد. در بخش دوم پرسش‌نامه نیز چهار زیر بخش: نگرش زنان نسبت به مشارکت در کارهای روستا (۱۷ گویه، طیف: ۱: کاملاً مخالفم تا ۵: کاملاً موافقم)، اهمیت نقش زنان در کارهای خانه‌داری (۱۱ گویه)، ویژگی‌های شخصیتی (۱۲ گویه)، عوامل اقتصادی و اجتماعی (۱۱ گویه) و منابع داده‌ای مورد استفاده (پنج گویه) در چارچوب طیف پنج‌قسمتی (۱: خیلی کم، ۲: کم، ۳: متوسط، ۴: زیاد، ۵: خیلی زیاد) مورد سنجش قرار گرفتند. بخش سوم پرسش‌نامه نیز ویژگی‌های فردی زنان مورد مطالعه در چارچوب پرسش‌های باز و بسته بودند. روایی ظاهری و محتوایی پرسش‌نامه یاد شده نیز با استفاده از نظرهای پانلی از متخصصان ترویج کشاورزی و توسعه روستایی مورد بررسی، اصلاح و تأیید قرار گرفت. برای تعیین مقدار پایایی ابزار پژوهش نیز آزمون مقدماتی (پیشاهنگ) انجام شد. بدین ترتیب که ۳۵ پرسش‌نامه در جامعه‌ای مشابه با جامعه مورد مطالعه توزیع و گردآوری شد و سپس مقدار آلفای کرونباخ برای قسمت‌های گوناگون پرسش‌نامه (دارای طیف لیکرت) با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ محاسبه شد. مقادیر بدست‌آمده در جدول یک

نشان می‌دهند که پایایی پرسش‌نامه در سطح قابل قبول می‌باشد (Hinton, 2004). در مرحله تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار) و آمار استنباطی (ضریب همبستگی، رگرسیون چندگانه) در نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ استفاده شد.

جدول ۱- پایایی بخش‌های گوناگون پرسش‌نامه.

متغیر	تعداد گویه	آلفای کرونباخ	مقدار پایایی*
مقدار مشارکت در کارهای کشاورزی	۱۰	۰/۸۱	خوب
مقدار مشارکت در کارهای غیر کشاورزی	۹	۰/۸۰	خوب
نگرش	۱۷	۰/۷۸	قابل قبول
ویژگی‌های شخصیتی	۵	۰/۷۲	قابل قبول
عوامل اقتصادی - اجتماعی	۱۱	۰/۷۵	قابل قبول
منابع اطلاعاتی	۵	۰/۸۴	خوب
کل	۶۴	۰/۷۸	قابل قبول

* بر اساس دسته‌بندی (George and Mallery (2003) تفسیر شده است.

مأخذ: یافته‌های پژوهش

یافته‌ها

ویژگی‌های فردی زنان روستایی مورد مطالعه

نتایج بدست آمده نشان می‌دهند که سن بیش از یک سوم زنان روستایی (۴۸ نفر) کم‌تر از ۴۰ سال بود و بیش از نیمی از آن‌ها (۸۵ نفر) بیش از ۴۰ سال سن داشتند که نشان‌دهنده مسن بودن جامعه مورد مطالعه می‌باشد. میانگین سنی آن‌ها ۴۷ سال بوده که جوان‌ترین و مسن‌ترین زن روستایی به ترتیب ۲۰ و ۷۴ سال سن داشتند. تقریباً همه زنان مورد مطالعه متأهل بودند و سابقه تأهل آن‌ها به طور میانگین ۲۷ سال بدست آمد. از نظر شغل نیز فقط شش نفر (۴/۵ درصد) کارمند بودند. سطح سواد حدود یک چهارم از آن‌ها (۳۴ نفر) دیپلم و بالاتر بود به گونه‌ای که نزدیک به یک سوم از آن‌ها (۳۴ نفر) بی‌سواد و کم‌تر از نیمی از آن‌ها (۶۸ نفر) بین ابتدایی و راهنمایی سواد داشتند.

مقدار مشارکت زنان در فعالیت‌های روستایی

نتایج بدست آمده نشان می‌دهند که مقدار مشارکت زنان روستایی مورد مطالعه در کارهایی کشاورزی چون پرورش حیوانات اهلی، تولید و فرآوری محصولات لبنی در سطح خیلی زیادی قرار

دارد و تا حدودی در فعالیت کاشت محصولات کشاورزی شرکت می‌کنند. همچنین، مقدار مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های برداشت، انبارداری و فروش محصولات کشاورزی اندک می‌باشد روی هم رفته، با توجه به میانگین بدست‌آمده (۳/۲۴) می‌توان گفت مقدار مشارکت زنان روستایی مورد مطالعه در کارهای کشاورزی بین سطوح متوسط و زیاد می‌باشد (جدول ۳)، در رابطه با مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای غیر کشاورزی نیز می‌توان گفت که مشارکت آن‌ها در کمک به همسایگان، دوستان و آشنایان بیش‌ازحد متوسط می‌باشد. همچنین، مقدار مشارکت آن‌ها در کارهایی چون: شورها، انجمن اولیا و مربیان، خانه بهداشت، انتخابات و پایگاههای مقاومت بسیج در سطح کم ارزیابی می‌گردد و فعالیت آن‌ها در شرکت تعاونی تولید روستایی، انجمن آب‌بران و کارهای عمرانی روستا در سطح خیلی کمی می‌باشد. روی هم رفته، مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای غیر کشاورزی با میانگین ۱/۹۹ در سطح کم ارزیابی می‌شود (جدول ۲).

جدول ۲- مقدار مشارکت زنان در فعالیت‌های روستایی (n=۱۳۴).

رتبه	انحراف معیار	میانگین*	موارد
			فعالیت کشاورزی
۱	۰/۶۴	۴/۸۲	پرورش حیوانات اهلی
۲	۰/۹۹	۴/۵۹	تولید و فرآوری محصولات لبنی (ماست، پنیر و ...)
۳	۰/۷۹	۳/۸۷	شرکت در فعالیت‌های مرحله داشت محصولات کشاورزی
۴	۰/۹۶	۳/۴۷	شیردوشی
۵	۰/۵۹	۳/۴۴	نگهداری و چرای دام
۶	۱/۰۰	۳/۰۸	شرکت در فعالیت‌های مرحله کاشت محصولات کشاورزی
۷	۰/۸۷	۲/۶۷	تبدیل و فرآوری محصولات باغی و زراعی
۸	۰/۴۲	۲/۳۴	شرکت در فعالیت‌های مرحله برداشت محصولات کشاورزی
۹	۰/۸۷	۲/۱۹	انبارداری محصولات کشاورزی
۱۰	۰/۴۱	۱/۹۱	فروش محصولات کشاورزی و دامی
-	۰/۷۵	۳/۲۴	کل
			فعالیت غیر کشاورزی
۱	۱/۰۴	۳/۳۸	کمک به همسایگان، دوستان و آشنایان
۲	۰/۵۸	۲/۱۶	فعالیت در شورای روستا
۳	۰/۷۱	۲/۱۴	شرکت در انجمن اولیا و مربیان

۴	۰/۸۲	۲/۱۳	همکاری با خانه بهداشت
۵	۰/۹۴	۲/۰۷	فعالیت در انتخابات
۶	۰/۸۲	۱/۹۸	عضویت در پایگاه مقاومت بسیج
۷	۰/۹۴	۱/۶۴	فعالیت در شرکت تعاونی‌های تولید روستایی
۸	۰/۸۲	۱/۳۲	فعالیت در انجمن آب بران
۹	۰/۵۲	۱/۰۹	فعالیت در کارهای عمرانی روستا
-	۰/۸۰	۱/۹۹	کل

* ۱: خیلی کم، ۲: کم، ۳: تا حدودی، ۴: زیاد و ۵: خیلی زیاد.

مأخذ: یافته‌های پژوهش

توصیف نگرش زنان روستایی نسبت به مشارکت در کارهای روستایی

نتایج بدست‌آمده نشان می‌دهد که زنان روستایی مورد مطالعه در رابطه با کارهایی چون ادامه تحصیل، موفق بودن در مشاغل خارج از خانه، داشتن استقلال مالی، مفید بودن استفاده از نظرهای آن‌ها نگرش موافقی دارند و نگرش آن‌ها در زمینه اتکا به خود در هنگام بروز مشکلات و ارایه راه‌حل مناسب، شرکت در انتخابات روستا بین سطوح بی‌نظر و موافق قرار می‌گیرد. روی هم رفته، میانگین بدست‌آمده نشان می‌دهد که زنان روستایی مورد مطالعه با مشارکت در کارهای روستایی موافق می‌باشند (جدول ۳).

جدول ۳- میانگین، انحراف معیار و رتبه گویه‌های نگرش زنان روستایی نسبت به مشارکت در کارهای روستایی (n=۱۳۴).

رتبه	انحراف معیار	میانگین*	گویه
۱	۰/۷۶	۴/۴۲	دختران و زنان روستایی تا زمانی که امکان ادامه تحصیل برای آن‌ها وجود دارد باید پیش روند.
۲	۰/۷۲	۴/۱۶	به نظر من، زنان روستایی نیز در مشاغل خارج از خانه می‌توانند موفق باشند.
۳	۰/۸۷	۴/۱۰	زنان روستایی باید بمنظور مشارکت بیشتر در فعالیت‌های گوناگون روستایی استقلال مالی داشته باشند.
۴	۰/۸۹	۴/۰۹	بر این باورم که بهره‌گیری از نظرات زنان روستایی در انجام کارهای گوناگون می‌تواند مفید و مؤثر واقع شود.

۵	۰/۹۴	۴/۰۶	احساس می‌کنم زنانی که فعالیت‌های گوناگون روستایی شرکت می‌کنند، موفق‌ترند.
۶	۰/۹۰	۴/۰۴	باید به زنان اجازه داده شود که در برنامه موردعلاقه‌شان شرکت کنند.
۷	۰/۷۹	۴/۰۳	در صورت بروز مشکل می‌توانم کمک مؤثری به افراد ارایه دهم.
۸	۰/۹۱	۴/۰۳	معمولاً توانایی انجام کارهایی را که از من انتظار می‌رود را دارم.
۹	۰/۹۷	۳/۹۸	در انجام فعالیت‌های گوناگون دارای توانایی‌های زیادی هستم.
۱۰	۰/۷۵	۳/۸۶	اگر احتمال انجام کاری وجود داشته باشد، آن را انجام می‌دهم.
۱۱	۰/۷۹	۳/۸۵	از تجربه و دانش مدیریتی خود می‌توانم فعالیت‌های گوناگون را اداره کنم.
۱۲	۰/۹۰	۳/۸۵	توانایی انجام کارها را به بهترین نحو دارم.
۱۳	۱/۱۰	۳/۸۲	زنان باید بتوانند به‌تنهایی به کارهای خود رسیدگی کنند.
۱۴	۰/۸۹	۳/۷۹	احساس می‌کنم که عامل موفقیت من از تلاش زیاد خودم ناشی می‌شود.
۱۵	۱/۰۵	۳/۷۶	با فعالیت زنان روستایی و کاندید شدن آن‌ها در انتخابات گوناگون روستا موافقم.
۱۶	۰/۸۵	۳/۶۸	در صورت بروز مشکلات در انجام کارهای توانایی ارایه راه‌حل‌های مناسب را دارم.
۱۷	۱/۱۰	۳/۶۲	در هنگام بروز مشکلات، برای رفع آن‌ها بیش‌تر به خوداتکا می‌کنم.
-	۰/۶۰	۴/۰۱	کل

* ۱: کاملاً مخالفم، ۲: مخالفم، ۳: بی‌نظرم، ۴: موافقم و ۵: کاملاً موافقم

مأخذ: یافته‌های پژوهش

توصیف اهمیت نقش زنان روستایی در انجام کارهای خانه‌داری

نتایج بدست‌آمده نشان می‌دهند که از نظر زنان روستایی مورد مطالعه عواملی چون: نقش داشتن در تربیت فرزندان، مهم بودن نظر زن در ازدواج فرزندان، نظرخواهی در موقع بروز مشکلات، جزء بالاترین اولویت را به خود اختصاص دادند. هم‌چنین، عواملی چون خرید نیازمندی‌های روزانه، پس‌انداز درآمد حاصل از فروش محصولات خانگی، نظر دادن در مورد فروش محصولات کشاورزی و دامی جزء عوامل اقتصادی - اجتماعی بودند که سه رتبه آخر جدول را به خود اختصاص دادند و اهمیت آن‌ها بیش از سطح متوسط می‌باشد. روی هم رفته، اهمیت نقش زنان روستایی در انجام کارهای خانه‌داری با میانگین ۳/۷۵ بین سطوح متوسط و زیاد ارزیابی می‌شود (جدول ۴).

جدول ۴- میانگین، انحراف معیار و رتبه اهمیت نقش زنان در انجام کارهای خانه‌داری (n=۱۳۴).

رتبه	انحراف معیار	میانگین*	گویه
۱	۰/۸۵	۴/۲۳	در تربیت فرزندانم، من نقش مهمی دارم.
۲	۰/۹۴	۴/۰۸	در رابطه با ازدواج فرزندانم، نظر من اهمیت دارد.
۳	۰/۸۶	۳/۹۷	هرگاه مشکلی پیش آید، مرا هم در جریان می‌گذارند.
۴	۱/۰۹	۳/۹۵	در رسیدگی به کارهای تحصیلی فرزندانم نقش بسزایی دارم.
۵	۰/۹۳	۳/۹۴	هرگاه افراد خانواده می‌خواهند تصمیمی بگیرند، نظر مرا هم جویا می‌شوند.
۶	۰/۸۳	۳/۹۲	در صورت تمایل من برای رفت‌وآمد با دیگران، خانواده به نظر من احترام می‌گذارند.
۷	۰/۸۳	۳/۸۹	در مورد مسایل مالی (دخل و خرج و ...) نظر من مهم است.
۸	۱/۱۰	۳/۴۷	در رابطه با خرید لوازم گران‌قیمت یا لوازم رفاهی منزل تصمیم‌گیری با من است.
۹	۱/۰۴	۳/۳۱	خرید نیازمندی‌های روزانه بر عهده خودم است.
۱۰	۱/۲۶	۳/۲۸	می‌توانم درآمد حاصل از فروش محصولات خانگی را برای خود پس‌انداز کنم.
۱۱	۱/۲۹	۳/۱۴	در مورد قیمت‌گذاری دام و محصولات خانگی نظر من مهم است.
-	۰/۵۳	۳/۷۵	کل

* ۱: خیلی کم، ۲: کم، ۳: تا حدودی، ۴: زیاد و ۵: خیلی زیاد

مأخذ: یافته‌های پژوهش

اهمیت ویژگی‌های شخصیتی زنان روستایی در مقدار مشارکت آن‌ها

نتایج بدست آمده نشان می‌دهند که مهم‌ترین ویژگی‌های شخصیتی زنان روستایی در انجام کارهای گوناگون روستایی حس نوع‌دوستی، همدردی و همدلی، داشتن استقلال فردی، انگیزه پیشرفت، مثبت‌پنداری و جامعه‌پذیری آن‌ها می‌باشد و ویژگی‌هایی چون طرز تلقی از خود، داشت تمایل به خدمت کردن و آینده‌نگر بودن دارای اهمیتی بیش از سطح متوسط می‌باشند. اهمیت کلی ویژگی‌های شخصیتی زنان روستایی مورد مطالعه در انجام کارهای گوناگون روستایی نیز در سطح زیاد بدست آمد (جدول ۵).

جدول ۵- میانگین، انحراف معیار و رتبه اهمیت ویژگی‌های شخصیتی زنان روستایی مورد مطالعه
(n=۱۳۴).

رتبه	انحراف معیار	میانگین*	گویه
۱	۰/۷۱	۴/۲۸	برخورداری از حس نودوستی
۲	۰/۷۳	۴/۱۸	برخورداری از حس همدردی و همدلی در انجام کارهای گوناگون
۳	۰/۷۴	۴/۱۲	بر خورداری از استقلال فردی در انجام کارهای
۴	۱/۰۰	۴/۰۱	داشتن انگیزه پیشرفت
۵	۰/۷۷	۴/۰۰	داشتن تصور مثبت از خود
۶	۰/۷۹	۴/۰۰	جامعه پذیر بودن
۷	۰/۷۴	۳/۹۲	پشتکار داشتن
۸	۰/۹۰	۳/۷۷	مسئولیت پذیری بودن
۹	۰/۹۰	۳/۷۶	قابلیت سازگاری با شرایط و موقعیت‌های گوناگون
۱۰	۱/۰۴	۳/۷۶	آینده نگر بودن
۱۱	۰/۸۹	۳/۷۳	داشتن تمایل به خدمت کردن
۱۲	۱/۱۵	۳/۵۹	طرز تلقی از خود
	۰/۵۶	۳/۸۲	کل

* ۱: خیلی کم، ۲: کم، ۳: تاحدودی، ۴: زیاد و ۵: خیلی زیاد
مأخذ: یافته‌های پژوهش

اهمیت عامل‌های اقتصادی - اجتماعی در مقدار مشارکت زنان روستایی

نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که از نظر زنان روستایی مورد مطالعه عامل‌هایی چون: نقش داشتن در تربیت فرزندان، مهم بودن نظر زن در ازداواج فرزندان، نظرخواهی در موقع بروز مشکلات جزء مهم‌ترین عوامل اجتماعی - اقتصادی هستند که در مشارکت زنان روستایی نقش دارند. همچنین، عواملی چون خرید نیازمندی‌های روزانه، پس انداز درآمد حاصل از فروش محصولات خانگی، نظر دادن در مورد فروش محصولات کشاورزی و دامی جزء عوامل اقتصادی - اجتماعی بودند که سه رتبه آخر جدول را به خود اختصاص دادند و اهمیت آن‌ها بیش از سطح متوسط می‌باشد. روی هم رفته، اهمیت عوامل اقتصادی - اجتماعی در مشارکت زنان روستایی با میانگین ۳/۷۵ بین سطوح متوسط و زیاد ارزیابی می‌شود (جدول ۶).

جدول ۶- میانگین، انحراف معیار و رتبه اهمیت عوامل اجتماعی - اقتصادی (n=۱۳۴)

رتبه	انحراف معیار	میانگین *	گویه
۱	۰/۸۵	۴/۲۳	در تربیت فرزندانم، من نقشی مهم دارم.
۲	۰/۹۴	۴/۰۸	در رابطه با ازدواج فرزندانم، نظر من اهمیت دارد.
۳	۰/۸۶	۳/۹۷	هرگاه مشکلی پیش آید، مرا هم در جریان می گذارند.
۴	۱/۰۹	۳/۹۵	در رسیدگی به کارهای تحصیلی فرزندانم نقش بسزایی دارم.
۵	۰/۹۳	۳/۹۴	هر گاه افراد خانواده می خواهند تصمیمی بگیرند، نظر مرا هم جویا می شوند.
۶	۰/۸۳	۳/۹۲	در صورت تمایل من برای رفت و آمد با دیگران، خانواده به نظر من احترام می گذارند.
۷	۰/۸۳	۳/۸۹	در مورد مسایل مالی (دخل و خرج و ..) نظر من مهم است.
۸	۱/۱۰	۳/۴۷	در رابطه با خرید لوازم گران قیمت یا لوازم رفاهی منزل تصمیم گیری با من است.
۹	۱/۰۴	۳/۳۱	خرید نیازمندی های روزانه بر عهده خودم است.
۱۰	۱/۲۶	۳/۲۸	می توانم درآمد حاصل از فروش محصولات خانگی را برای خود پس انداز کنم.
۱۱	۱/۲۹	۳/۱۴	در مورد قیمت گذاری دام و محصولات خانگی نظر من مهم است.
	۰/۵۳	۳/۷۵	کل

* ۱: خیلی کم، ۲: کم، ۳: تاحدودی، ۴: زیاد و ۵: خیلی زیاد

مأخذ: یافته های پژوهش

توصیف مقدار استفاده زنان روستایی از منابع داده ای

نتایج بدست آمده نشان می دهند که مهم ترین منابع داده ای مورد استفاده زنان روستایی که بین سطوح متوسط و موافق اهمیت دارند دوستان و آشنایان و رسانه های ارتباط جمعی (راديو و تلویزیون) می باشند. منابعی چون کلاس های آموزشی - ترویجی، رسانه های چاپی دارای اهمیت کمی بودند و رسانه های پیشرفته همچون رایانه و تلفن همراه نیز اهمیت خیلی کمی در مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای گوناگون روستایی داشتند. روی هم رفته، اهمیت منابع اطلاعاتی در مقدار مشارکت زنان روستایی در بین سطوح خیلی کم و کم قرار دارد (جدول ۷).

جدول ۷- میانگین، انحراف معیار و رتبه منابع داده‌ای (n=۱۳۴).

رتبه	انحراف معیار	میانگین*	گویه
۱	۰/۹۹	۳/۶۰	دوستان و آشنایان
۲	۱/۰۰	۳/۵۳	رسانه‌های ارتباط جمعی (رادیو و تلویزیون)
۳	۰/۹۸	۲/۳۱	کلاس‌های آموزشی - ترویجی
۴	۱/۲۰	۲/۳۱	رسانه‌های چاپی (روزنامه، بروشور و ...)
۵	۰/۷۵	۱/۳۵	رسانه‌های پیشرفته (کامپیوتر، تلفن همراه)
-	۰/۶۱	۲/۶۲	کل

* ۱: خیلی کم، ۲: کم، ۳: تا حدودی، ۴: زیاد و ۵: خیلی زیاد

مأخذ: یافته‌های پژوهش

همبستگی بین متغیرهای پژوهش و مقدار مشارکت زنان روستایی در فعالیت‌های روستایی

نتایج بدست آمده از ضریب همبستگی اسپیرمن نشان می‌دهند که همبستگی مثبت و معنی‌داری در سطح یک درصد بین متغیرهای سن، سابقه تأهل، منابع داده‌ای بکار رفته و متغیر مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای کشاورزی وجود دارد. به بیان دیگر، هر چه قدر سن و سابقه تأهل زنان روستایی افزایش یابد، مقدار مشارکت آن‌ها در کارهای کشاورزی افزایش می‌یابد و برعکس. هم‌چنین، هر چه قدر زنان روستایی مورد مطالعه از منابع داده‌ای بیش‌تر استفاده کنند مقدار مشارکت آن‌ها در کارهای کشاورزی افزایش می‌یابد و برعکس. نتایج بدست‌آمده در رابطه با همبستگی متغیرهای پژوهش و مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای غیر کشاورزی نشان می‌دهند که همبستگی منفی و معنی‌داری در سطح یک درصد بین سابقه تأهل و مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای غیر کشاورزی وجود دارد، یعنی زنانی که سابقه تأهل کم‌تری دارند، بیش‌تر در کارهای غیر کشاورزی شرکت دارند و برعکس. همبستگی مثبت و معنی‌داری در سطح یک درصد بین متغیرهای نقش زنان در کارهای خانه‌داری، منابع داده‌ای بکار رفته و مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای غیر کشاورزی مشاهده شد (جدول ۸).

جدول ۸- همبستگی بین متغیرهای پژوهش و مقدار مشارکت روستائیان در کارهای کشاورزی و غیر کشاورزی (n=۱۳۴)

کارهای غیر کشاورزی		کارهای کشاورزی		متغیر
Sig	r _s	Sig	r _s	
۰/۰۱	-۰/۲۱*	۰/۰۰	۰/۴۱**	سن
۰/۰۰	-۰/۲۹**	۰/۰۰	۰/۴۱**	سابقه تأهل
۰/۲۵	-۰/۰۹	۰/۷۹	۰/۰۲	سواد
۰/۹۳	۰/۰۰	۰/۷۹	۰/۰۲	نگرش
۰/۵۲	۰/۰۵	۰/۰۸	۰/۱۵	ویژگی‌های شخصیتی
۰/۰۰	۰/۳۵**	۰/۶۴	۰/۰۴	عوامل اقتصادی و اجتماعی
۰/۰۰	۰/۳۳**	۰/۰۰	۰/۲۶**	منابع اطلاعاتی مورداستفاده

p ≤ ۰/۰۱ : **   p ≤ ۰/۰۵ : *

مأخذ: یافته‌های پژوهش

پیش‌بینی معادله‌های رگرسیون متغیر مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای کشاورزی و غیر کشاورزی

با توجه به این که مقدار آماره دوربین - واتسون^{۱۳} (DW) برای متغیرهای مشارکت زنان روستایی در کارهای کشاورزی و غیر کشاورزی در این پژوهش به ترتیب ۱/۷۹ و ۱/۶۰ می‌باشد که بین ۱/۵ و ۲/۵ می‌باشد. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که بین خطاها (تفاوت بین مقادیر واقعی و پیش‌بینی شده توسط معادله رگرسیون) همبستگی وجود ندارد و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد (مؤمنی و قیومی، ۱۳۸۶).

به منظور تعیین معادله‌های رگرسیون متغیر مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای کشاورزی و غیر کشاورزی از رگرسیون خطی به روش گام به گام استفاده شد. بدین ترتیب همه متغیرهای (سن، سابقه تأهل و منابع داده‌ای بکار رفته) که همبستگی معنی‌داری با متغیر وابسته (متغیر مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای کشاورزی) داشتند، مورد تحلیل قرار گرفتند و پس از یک گام، متغیر سابقه تأهل باقی ماند و وارد معادله رگرسیون شد. نتایج بدست آمده نشان می‌دهند که معادله رگرسیون در سطح یک درصد معنی‌دار می‌باشد. متغیر سابقه تأهل توانست ۲۸ درصد از تغییرات مربوط به متغیر مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای کشاورزی را تبیین کند (جدول ۹). برای تعیین معادله رگرسیون متغیر مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای غیر کشاورزی نیز تمامی متغیرهایی که با این متغیر همبستگی معنی‌داری داشتند (سن، سابقه تأهل، نقش زنان در کارهای خانه‌داری و منابع داده‌ای بکار رفته) مورد تحلیل قرار گرفتند و پس از سه گام، متغیرهای

نقش زنان در کارهای خانه‌داری، سابقه تأهل و سن باقی ماندند و وارد معادله رگرسیون شدند. نتایج بدست‌آمده نشان می‌دهند که معادله رگرسیون در سطح یک درصد معنی‌دار می‌باشد و این سه متغیر توانستند ۲۳ درصد از تغییرات مربوط به متغیر مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای غیر کشاورزی را تبیین کنند (جدول ۱۰).

جدول ۹- تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام‌به‌گام (متغیر وابسته: مقدار مشارکت زنان در کارهای کشاورزی).

متغیر	B	Beta	T	Sig.
مقدار ثابت (Constant)	۱۷/۹۳	-	۱۲/۸۷	۰/۰۰۱
سابقه تأهل (x ₁)	۰/۲۳	۰/۴۳	۵/۴۷	۰/۰۰۱

R=۰/۵۳ R²=۰/۲۸ R_{Ad}=۰/۲۶ F=۲۹/۹۰ Sig=۰/۰۰۱ DW=۱/۷۹
 Y=Constant+ b(x₁) Y= ۱۷/۹۳ + ۰/۲۳(x₁)

جدول ۱۰- تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام‌به‌گام (متغیر وابسته: مقدار مشارکت زنان در کارهای غیر کشاورزی).

متغیر	B	Beta	T	Sig.
مقدار ثابت (Constant)	۶/۳۲	-	۲/۲۶	۰/۰۲۵
نقش زنان در کارهای خانه‌داری (x ₁)	۰/۲۴	۰/۳۳	۴/۳۰	۰/۰۰۱
سابقه تأهل (x ₂)	-۰/۱۸	۰/۷۶۵	۳/۰۸	۰/۰۰۲
سن (x ₃)	۰/۱۴	۰/۵۱	۲/۰۵	۰/۰۴۲

R=۰/۴۸ R²=۰/۲۳ R_{Ad}=۰/۲۱۳ F=۱۳ Sig=۰/۰۰۱ DW=۱/۶۰
 Y=Constant + b1(x₁) + b2(x₂) + b3(x₃) Y= ۶/۳۲ + ۰/۲۴(x₁) - ۰/۱۸ (x₂) + ۰/۱۴ (x₃)

بحث و نتیجه‌گیری

زنان به‌عنوان نیمی از جمعیت انسانی نه تنها موضوع و هدف هر نوع برنامه توسعه‌ای هستند، بلکه عاملی مهم در پیشبرد اهداف توسعه اقتصادی و اجتماعی جامعه نیز می‌باشند. زنان نیروی عمده برای ایجاد تحول و منبعی بالقوه برای پیشبرد اقتصاد روستا و افزایش هر چه بیش‌تر نرخ رشد تولید محصولات غذایی هستند. بنابراین، روشن است که توجه به زنان روستایی به‌عنوان یک بازوی قدرتمند در توسعه روستایی می‌تواند اثرهایی بسیار مثبت و انکارناپذیر را در این راستا به همراه داشته باشد.

نتایج بدست آمده نشان می‌دهند که مقدار مشارکت زنان روستایی مورد مطالعه در کارهایی کشاورزی چون پرورش حیوانات اهلی و تولید و فرآوری فرآورده‌های لبنی در سطح خیلی زیادی است و تا حدودی در فعالیت کاشت محصولات کشاورزی شرکت می‌کنند. هم‌چنین، مقدار مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های برداشت، انبارداری و فروش محصولات کشاورزی اندک است. روی هم رفته، مقدار مشارکت زنان روستایی مورد مطالعه در کارهای کشاورزی بین سطوح متوسط و زیاد می‌باشد که همسو با یافته‌های قنبری و همکاران (Ganbari et al., 2012)؛ ویسی و بادسار (Veysi & Badsar, 2006) و شاه و خان (Shah & Khan, 2004) مبنی بر مشارکت زیاد زنان در فعالیت‌های کشاورزی می‌باشد. در واقع، زنان روستایی بیش‌تر در آن بخش از فعالیت‌های کشاورزی مشارکت دارند که در خانه انجام می‌گیرد. زنان روستایی در بخش‌هایی از کشاورزی که به حضور در بازار و خارج از محیط روستا نیاز دارد، فعالیت کم‌رنگی دارند. این امر را می‌توان نشان از وجود فرهنگ رایج در زمینه جایگاه ضعیف زنان در جامعه و خارج از خانه قلمداد کرد.

در رابطه با مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای غیر کشاورزی نیز می‌توان گفت که مشارکت آن‌ها در کمک به همسایگان، دوستان و آشنایان بیش از حد متوسط است. هم‌چنین، مقدار مشارکت آن‌ها در کارهایی چون: شوراها، انجمن اولیا و مربیان، خانه بهداشت، انتخابات و پایگاه‌های مقاومت بسیج در سطح کم ارزیابی می‌گردد و فعالیت آن‌ها در شرکت تعاونی تولید روستایی، انجمن آب‌بران و کارهای عمرانی روستا در سطح خیلی کم است که شاید به این دلیل است که زنان مورد مطالعه از آگاهی و آشنایی کافی در زمینه وظایف و اهمیت این انجمن‌ها و نهادها برخوردار نمی‌باشند و از سوی دیگر، می‌توان سطح سواد پایین زنان را نیز در این ضعف مشارکتی دخیل دانست. روی هم رفته، مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای غیر کشاورزی در سطح کم ارزیابی می‌شود این نتایج با یافته‌های پژوهش‌های علی بیگی و بنی عامریان (Alibeygi & Bniameriyan, 2009) همسو می‌باشد.

زنان روستایی مورد مطالعه در این پژوهش نگرشی موافق نسبت به مشارکت در فعالیت‌های کشاورزی و غیر کشاورزی دارند که با نتایج یافته‌های فردوسی و همکاران (Ferdoushi et al., 2011)؛ آهی راثو و ساداوات (Ahirrao & Sadavarte, 2010)؛ سواری و همکاران (Savari et al., 2013) در یک راستا نمی‌باشد. هم‌چنین، نتایج پژوهش نشان می‌دهند که عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت، نقش داشتن زنان در تربیت فرزندان، مهم بودن نظر زن در ازدواج فرزندان و نظرخواهی در هنگام بروز مشکلات است.

نتایج بدست آمده نشان می‌دهند که مهم‌ترین منابع اطلاعاتی مورد استفاده زنان روستایی که بین سطوح متوسط و موافق اهمیت دارند، دوستان و آشنایان و رسانه‌های ارتباط جمعی (رادیو و تلویزیون) می‌باشند. منابعی چون کلاس‌های آموزشی - ترویجی، رسانه‌های چاپی دارای اهمیت

کمی بودند و رسانه‌های پیشرفته همچون کامپیوتر و تلفن همراه نیز اهمیتی خیلی کم در مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای گوناگون روستایی داشتند. روی هم رفته، اهمیت منابع اطلاعاتی در مقدار مشارکت زنان روستایی در بین سطوح خیلی کم و کم قرار دارد که با نتایج مطالعات حجازی و همکاران (Hejazi et al., 2010) همسو می‌باشد. دلیل این امر را می‌توان از ضعف کانال‌های ارتباطی بین مردم روستا و خارج از آن و همچنین سطح سواد پایین زنان روستایی دانست. همان‌گونه که نتایج این پژوهش نشان می‌دهند که زنان روستایی دسترسی پایینی به کانال‌های ارتباطی با قابلیت به‌روزرسانی بیش‌تر و پیشرفته‌تر مثل رسانه‌های چاپی و پیشرفته دارند.

هم‌چنین، نتایج بدست آمده از همبستگی نشان دادند که همبستگی مثبت و معنی‌داری بین متغیرهای سن، سابقه تأهل، کانال‌های ارتباطی و مقدار مشارکت وجود دارد. به این معنا که با افزایش سن، سابقه تأهل و استفاده از کانال‌های ارتباطی، مقدار مشارکت نیز افزایش می‌یابد نتایج همبستگی نشان می‌دهند که همبستگی منفی و معنی‌داری بین سابقه تأهل و مقدار مشارکت زنان در کارهای غیر کشاورزی وجود دارد. بدین معنی که هر چه سابقه تأهل بیش‌تر باشد، مشارکت کم‌تر است و این نشان می‌دهد که زنان روستایی جوان‌تر و یا مجرد به دلیل فرصت بیش‌تر، مشارکت بیش‌تری نیز دارند. هم‌چنین، نتایج نشان می‌دهند که همبستگی مثبت و معنی‌داری بین متغیرهای نقش زنان در کارهای خانه‌داری، منابع اطلاعاتی بکار رفته و مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای غیر کشاورزی (سیاسی، مذهبی، فرهنگی و ...) وجود دارد. هم‌چنین، نتایج همبستگی نشان می‌دهند که رابطه منفی و معنی‌داری بین سن زنان و مشارکت آن‌ها در کارهای غیر کشاورزی وجود دارد. می‌توان گفت که زنان جوان‌تر به دلیل داشتن فرصت بیش‌تر و مسئولیت کم‌تر، مشارکت بیش‌تری دارند که این نتایج با یافته‌های وثوقی و آقابین (Vosogi & Agabin, 2005)؛ قنبری و همکاران (Ganbari et al., 2012)؛ عنابستانی و همکاران (Anabestani et al., 2012)؛ و ادریسا و همکاران (Idrisa et al., 2007) در یک راستا می‌باشد.

در این پژوهش، نتایج بدست آمده از معادله‌های رگرسیونی نشان دادند که متغیر سابقه تأهل توانست ۲۸ درصد از تغییرات مربوط به متغیر مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای کشاورزی را تبیین کند و متغیرهای نقش زنان در کارهای خانه‌داری، سابقه تأهل و سن نیز توانستند ۲۳ درصد از تغییرات مربوط به متغیر مقدار مشارکت زنان روستایی در کارهای غیر کشاورزی را تبیین کنند که با یافته‌های احمد پور و همکاران (Ahmadpoor et al., 2014) و عنابستانی و همکاران (Anabestani et al., 2012) در یک راستا می‌باشد. آنچه در کل می‌توان گفت این است که زنان در جامعه روستایی بیش‌تر در آن بخش از فعالیت‌های روستایی مشارکت دارند که بیش‌تر در منزل و

یا در مزارعشان انجام می‌گیرد. حضور زنان در خارج از خانه و مزرعه کمرنگ است. فرهنگ، داشتن نقش خانه‌داری و هم‌چنین، سطح سواد و اطلاعات پایین را می‌توان بخشی از علل این امر دانست. با توجه به نتایج بدست آمده، در راستای مشارکت بیش‌تر زنان در کارهای گوناگون پیشنهاد می‌شود:

- گسترش آگاهی و تعریف زمینه‌های نوین مشارکت همه‌جانبه زنان روستایی در فرآیند دستیابی به توسعه پایدار.
- چنانچه هدف توجه به حضور زنان و مشارکت فعال‌تر آن‌ها در عرصه‌های کشاورزی و غیر کشاورزی است، باید بستر فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی برای حضور آنان فراهم شود تا بتوان از نیروی فکری خلاقیت و ابتکار آن‌ها در راستای توسعه اقتصادی خانواده و جامعه بهره‌مند شد.
- طرح برنامه‌های مؤثر جهت مشارکت بیش‌تر زنان روستایی و تخصیص سرمایه کافی جهت تداوم این برنامه‌ها.
- تقویت نگرش مثبت در مردان برای شرکت دادن زنان در برنامه‌ها و فعالیت‌های گوناگون.
- طراحی دوره‌های ترویجی و آموزشی بر مبنای سنجش زنان روستایی و با مشارکت آن‌ها.
- تشویق زنان برای پیوستن به انجمن‌های اجتماعی مانند: تعاونی‌ها انجمن‌های آب بران و شوراها و... هم‌چنین، برگزاری کلاس‌های آموزشی در زمینه اهداف و اصول شرکت‌های تعاونی و انجمن‌ها و آشنا کردن زنان روستایی با دیگر فعالیت‌های اجتماعی برای مشارکت در کارهای غیر کشاورزی (اجتماعی - فرهنگی).
- شناخت توانمندی‌های فردی - اجتماعی و اقتصادی زنان روستایی در راستای سازمان‌دهی آن‌ها و بهره‌وری شایسته از آن‌ها.

References

- Ahirrao, J. & Sadavarte, M. N. (2010). Social & Financial Constraints of Rural Women Entrepreneur: A Case Study of Jalna District in Maharashtra. International Referred Research journal, 26(3), PP. 14- 18.
- Ahmadpoor, A. Alizadh, M. & Muomenihelali, H. (2014). Identify factors affecting rural women's participation in extension - educational programs of agricultural service centers. Journal of Research and Rural Planning, 8(3), PP. 37- 49. (Persian)
- Alibeygi, A. & Baniameriyan, L. (2009). Demographic factors affecting rural women's participation in extension programs: A Case Study Songhor and Koliaie city. Social - psychological Women studies (Women's Studies), 7(2), PP. 115- 133. (Persian)

- Alibeygi, A. & Golabi, S. (2013). Analysis of rural women's participation in cooperatives Branch city: the use of ladders partner participation Ernestine. *Sociology of Women (Women and Society)*, 4(4), PP. 21- 43. (Persian)
- Anabustani, A. Javan, J. & Ahmadzadeh, S. (2012). Study the relationship between demographic characteristics of women and their participation in rural development (Case study: Darzab district - the city of Mashhad). *Regional urban Research and Studies*, 12(3), PP. 61- 78. (Persian)
- Azami, A. & Soroshmehr, S. (2010). impact of Personal and economic variables of rural women on the participation of women in production cooperatives (Case Study: Cooperative ball and of Paveh city). *Rural Research*, 1(4), PP. 179- 204. (Persian)
- Bala, B. & Sharam, S.D. (2008). Contribution of tribal women in temperate horticulture. *Acta Horticulture Journal, (ISHS)* 696, pp. 583-588.
- Chippa, M. B. (1994). *Minnesota Farm Women and Sustainable Agriculture. Indigeniuse Knowledge development and Monitor*, 2(3), PP. 16.
- Christy, R.O. & Thirunavukkara, M. (2002). Socio- Economic Dimension of female participation in livestock Raring: A case study on Tamil Indian. *Journal of Agricultural Economics*, 57(1), PP. 99- 103.
- Ferdoushi, A.; Chmhuri, S. & Idris, N. A. H. (2011). Contribution of Rural Women to Family Income through Participation in Microcredit: An Empirical Analysis. *American journal of Applied Sciences*, 8(3), PP. 238- 245.
- Ghanbari, N. Salimian, A. Kimiaye, F. & Varnasry, M. (2016). Social Factors related to rural women's participation in family and social affairs (Case Study: married women in rural areas of Kermanshah city). *Social Science Quarterly*, 33, PP. 87-108. (Persian)
- Ganbari, E. Hjaran, A. Ansari, R. & Kiyani, F. (2012). Factors and barriers to rural women's participation in agricultural activities (Case Study: city Fereydoon town). *Research and rural planning*, 2(1), PP. 71- 87. (Persian)
- Gill, J. K. Dhillon, M. K. & Sidhu, K. (2007). Women in Agriculture: Impact of their Participation on the Home Enviroment International. *Journal of Rural studies*, 14(1), PP. 1-7.
- George, D., & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference. 11.0 Update (4th ed.)*. Boston: Allyn & Bacon.
- Hejazi, H. Mirtorabi, M. & Hoseini, M. (2011). Rural women's participation in post-harvest activities Case Study of Asara city of Karaj. *Iranian Agricultural Economics and Development Research*, 42(1), PP. 117- 128. (Persian)
- Hejazi, H. Mirtorabi, M. & Hoseini, M. (2010). Communication factors affecting rural women's participation in post-harvest agricultural activities Asara. *Sociology of Women (Women and Society)*, 1(4), PP. 19- 32. (Persian)
- Hinton, P. R. (2004). *Statistics Explained. 2nd edition*. Roultedge press. P.303.
- Idrisa, Y.L. Sulumbe, I.M. & Mohammed, S.T. (2007). Socio-Economic Factors Affecting the P articopation of Women in Agricultural cooperatives in

- Gwoza Local Government, Borno State, Nigeria. *Journal of Agro-Science*, 6(2), PP. 72- 78.
- Izadi, N. Aliabadi, V. & Sa'di, H. (2016). Assessment and Designing the Rural Women Participation in Domestic Occupations, According to Shirley Aniston ladder: Application of Structural Equation. *Journal of Research and Rural Planning*, 15(5), PP. 39-60. (Persian)
  - Jamshidi, M. & Karami, A. (2003). Rural development and the impact on quality of life of women. *Journal of Rural and Development*, 1(3), PP. 75- 95. (Persian)
  - Khezerloo, B. (2000). Assessing relationship between rural women's personal characteristics and their educational needs. Unpublished master's thesis, Islamic Azad University. Tehran: Iran. (Persian)
  - Khezerloo, B. (2005). Educational Needs of Rural Women in the Western – Azerbaijan Province of Iran. AIAEE, Proceeding of the 21 Annual Conferences. San Antonio. PP. 294-303. (Persian)
  - Pasban, F. (2006). Social and economic factors affecting rural women's employment. *Agricultural Economics and Development*, 14(53), PP. 153- 176. (Persian)
  - Rustayi, N. (2005). The role of women in environmental management. Articles Collections of Workshop on the role of women in water resources management. Environmental Protection Agency, Deputy of Human Environment. Study office from Water and soil pollution, PP. 62- 67. (Persian)
  - Sadr muosavi, M. Karimzadeh, H. & Khaleghi, A. (2016). Analysis of the causes of low participation of rural women in the workforce, using mixed case: Village Sinai in the Varzeghan city. *Journal of Spatial Economic and Rural Development*, 16, PP. 1-20. (Persian)
  - SARDF (South African Rural Development Framework) (2005). "Report": available at: http://cbdd.wsu.edu/kew/content/cdoutput/tr501/page_58.htm/. (last access: 15may 2014).
  - Savari, M. Mukhlesabadi, M. Saki, S. & Shabanifami, H. (2013). Analysis of rural women Attitude towards employment In the craft sector. *Journal of Research and Rural Planning*, 4, PP. 259- 286. (Persian)
  - Shah, A. M. & Khan, S. (2004). Women in forestry: Pakistan Agriculture. Agricultural Foundation of Pakistan, : Islam Abad.
  - Sharifi, Z. Iravani, H. Daneshvar Ameri. ZH. (2015). Analysis of the Promoter and Preventive Factors on Development of Rural Women's Occupation in Najaf Abad City. *Women and Society* 6(21), PP. 1-20. (Persian)
  - Tabaiyan, N. & Ajili, A. (2008). Rural women, productivity, waste reduce of agricultural products. *Agriculture and Natural Resources Engineering Organization*, 5(19), PP. 51- 44. (Persian)
  - Tansel, A. (2002). Economic development and female labour force participation in Turkey: time series evidence and cross provience estimates", in

Bulutary, T.(ED), Emplotment of Women. Ankara: State Institute of Statistics: pp. 111-51.

- Veysi, H. & Badsar. M. (2006). Determinants of Women Social Roles in Rural Activities: A Case Study of Kordestan Province, *Women and Society*, (4), PP. 19- 42. (Persian)

- Yusefyaqabyn, A. & Vosoughi, M. (2005), sociological research in the field of social participation of women in the rural village of Aq Kand Myanhh city. *Sociological Review*, 25, PP. 195- 224. (Persian)

- Zarafshani, K. Khaledi, KH. & Ghaniyan, M. (2009). Clarify the role of rural women's participation in educational - extension programs. *Women in Development and Politics (Women s Research)* , 26(3), PP. 107- 128. (Persian)